

אגמית מצויה:

מראה:

אכבעותיה של האגמית מצויה בקרומי שחיה. קרומי שחיה אלה מאפשרים לאגמית לצלול לעומק ולהשיג את מזונה.

האגמית היא עוף של אגמים, בריכות ומים פתוחים.

העין ברובו, למעט המקור והמצח הלבנים צבע ניצוי הגוף אפור, הראש שחור אין הבדלי ניצוי בין המינים ואין שינוי ניצוי עם חילופי העונות. ניצוי האדומה הצעריריים חום-אפור, החזה והבטן לבנים בהירים.

לגוזלים שיער פלומתי וدلיל בראשם, בגוני כתום וסגול.

להבדיל משאר מיני הרליתים, גופ האגמית רחב ולא פחוס מצדדיו. אורך גופה של האגמית 36–45 ס"מ, ואורך כנפה 20–22 ס"מ, מוטת כנפה 68–75 ס"מ ומשקלה 865–500 גרם. הכנפיים קצרות ורחבות והזנב קצר במיוחד. הרגליים בינוניות באורך רגליים אלה מתאימות הן לשחיה והן להליכה. גלוני.

נדידה והתנהלות:

האגמית המצואיה היא עוף חורף שכיה ביותר בנופי המים והנציג היחיד מהסוג בישראל לעתים אגמית בארץ. האגמיות הנודדות והחרופות מתחילה לתקבץ בבריכות הדגים כבר בספטמבר.

או חלה עלייה ניכרת במספרן בישראל, והוא מגיע לשיאו בנובמבר או אוקטובר בראשית דצמבר.

לאחר רדת גשמי החורף נראות האגמיות גם בשוליות החורף ובמאגרי המים, והן נפוצות כמעט בכל משטח מים. לעיתים אפשר לראותן בקבוצות צפופות גם בים.

האגמית, היחיה במים פתוחים, חברותית יותר מאשר בני המשפחה האחרים החיים בדרך כלל בבדיקות בסבכים. לרוב פוגשים את האגמיות בלakedות גדולות, המונחות לעיתים אלפי פרטים. האגמית אף דוגרת במושבות דليلות. לעיתים קרובות חורופות האגמיות בשכונת ולשחפים לברווזים.

אף כי האגמית שואה באיטיות יחסית ורגליה מותירות שובל במים, כעדות לפעלותן המואצת, היא שמה מבטחה במים, ובעת סכנה תתרחק מהגדה אל לב הברכה או המאגר. רק כשהשכונה קרובה רצה האגמית על פני המים וטופחת בכנפה בחזקה ובਮירות. לאחר שהיא מתרחקת מהגדה תמשיך לשחות בנדודי ראש וצוואר. לעיתים ניתן לראותה להקת

אגמיות רצח על פני המים ומותירה אחריה שובל של קצף, כשהאליו מתלווה קול משק כנפיים ודשדוש רגליים. פרט לנדייה מריריה האגמית רק לעתים רחוקות, ואז מתגלית הכנף הקצרה והרחבבה. מעופת כבד וחזק והרגליים מתחות מעבר לזרב הקצר.

נדידת האגמיות צפונה מתחילה כבר בסוף פברואר, אך עיקרה מתרחש במשך חודש מרץ. באפריל נעלמות האגמיות מרוב מעונות החורף, ולמשך הקיץ נותרים אך פרטיהם מעטים או קבועות קטנות. לעומתם רוחות נמצאות גם קינון של אגמיות בארץ. עד היום ועד למשור ועמק החולה ידוע על כ-15 קנים שלן ברחבי הארץ, מהם גורי הגולן ולמאנר ירוחם החוף.

בתקופה הקינון מתפתחת אצל האגמיות תופעות טרייטוריאלית, אך זו מוגבלת לסביבה מגושם, והוא נבנה במים רדודים ומוסתר בסבך. הזכר מביא את חומרו הcken בלבד. הנקנו והילו הנקבה מנינה אותן.

הזונה:

אך מעדיפה ומרבה לאכול מזון צמחוני: עלים, זרעים, פירות, ניצנים, האגמית אוכלת כל קטנים או אף דגים וחרקים רכיכות, תולעים: וגביעולים יロקיים. היא ניזונה גם מן החי מ蒂ים שהיא משיגה בצלילה. האגמית אוכלת לרוב תוך כדי שחיה, אך מרבה גם לצלול. צלילתיה שטחיות ונמשכות זמן קצר, ולאחר כל צלילה היא נחה קמעה. כשางמית צוללת עוקבים אחריה שחפים, ולעתות קרובות הם חומסים אותה בהגיהה מן המים. בברכוות הדגים אוכילות האגמיות תערובת המיעדרות לדגים.

לעתים מזומנים יוצאות האגמיות מהמים אל גדת הברכה ואך מרחיקות לשדה זרווע או לשדה בור ואוכלות בו ירך צעיר. בעת הסכנה הן נחפזות בהליכה-ריצה חזקה למים. האגמיות אוכלות ביום, ובלילה הן ישנות.

רבייה:

והן מوطלות מדי 3–1 ימים. הדגירה מתחילה עם הטלת האגמית מטילה 6–10 ביצים כמחצית ההטלה, ושני ההוריים לוקחים בה חלק. משך הדגירה 21–24 יום. הבקיעה האפרוחים פלומתיים ושהוריהם, אך בצוואר, בעורף ואך בגב מתמשכות. סינכרוניותם נוצחות חוטיות ארוכות בגוון תפוז. האפרוחים נותרים בקן 3–4 ימים, האם ממשיכת אלגור עלייהם והאב מביא להם מזון. אחר כך מתפצלת המשפחה, וכל אחד מההורים מטפל לבדו בחלק מהאפרוחים. האפרוחים דואגים למזונם בכוחות עצמאים בינוי חודש לערך. הם מסוגלים לעוף כשהם בני כחודשיים ואז הם גם נעשים עצמאיים. לבגרותם המינית הם מגיעים בגיל שנה-שנתיים. לפי נתוני טיבוע עשויה האגמית להגיע לגיל 19 שנה.

אילן הדרון

תיאור:

בצבע חום בהיר-כהה, המנווקדת בכתמים ונקודות לבנות המקנות לו לאיל הנקוד פרווה את שמו. בטנו, גרונו, והחלק האחורי של זנבו - לבנים, ולאורך הגב יש לו פס שחור גדולות המגיעות לאורך של 75 ס"מ המתוח מהזנב עד לכתפיים. לזכרים זוג קרניים וגדול ומתרצלות עד שלושה סייעופים. אילן נקוד הוא בגוני בגודלו - קטן מעט מהיחמור גובהו בכתפיים כ-90 ס"מ, ואורך ראשו וגופו (כולל הזנב) עד 170 ס"מ. מאייל הכרמל משקלם של הזכרים 30–75 ק"ג, ושל הנקבות 25–45 ק"ג. זכרים גדולים במיוחד מ-110 ק"ג. יכולם לשקל 98–110 ק"ג.

קרני האיללים הן מבנים עצמיים שגדלים בכל שנה על פי רוב בקצבן. ולרוב רק הזכר מגדל אותן. הקרן מתחילה להפתח אצל האיללים הצעירים כאשר בתחלתה יש לאיל שתי בליטות שמהן מתפתחות הקרניים.

האיילים מפרישים ריח מסויים מבלוטות הנמצאות ליד עיניהם ומצחם על מנת לסמן את הטריטוריה שלהם. ריח זה משמש לא פעם את הצידים המעניינים בה.

תפוצה ובית גידול:

ונמצא במספרים קטנים יותר בסרי, ונפאל האיל הנקוד נפוץ במספרים גדולים בהודו כמו כן הוא הובאה למדינות רבות. ובאנגליה, בהוטן, לנקה אוסטריה, גרמניה, בריטניה, ברזיל, אורוגוואי, ארגנטינה, פקיסטן, ביןיהם ארמניה והוואי, קליפורניה, פלורידה, הוא הובאה למדינות טקסס בארצות הברית; ואוסטרליה טבעים בהוואי האוכלוסייה קטנה עד שממשלת הוואי חוקה חוקים בשל העדר טורפים האוסרים על החזקה או הובלה של איל נקוד לאיים.

הם נמנעים מאזורים גבוהים, צפופים, ובשטחים מרעה אילי נקוד חיים ביערות נשירים ובאת תפוקידם האקולוגי באזורי אלו מלאים אילי סمبر.

מאפיינים ותזונה:

האיילים הנוקדים חיים בעדרים המונים של 10–50 פרטים, והם פעילים בעיקר בשעות על ידי שנופלים מהעצים ופירות, ענפים, שיחים, עשבים, היום. תזונתם כוללת גם טבים

או אכילת רקמת העור חיות אחרות. לעיתים הם מעשירים את תזונתם בליקוק מלאה הנופלת מהקרן. זכרם עומדים לעיתים קרובות על רגליים כדי לאכול מהענפים של זמנים ובירמים חמימים ישתו בبوك ובערב. איילים נקוד העצים. איילים אלו מעדיפים מים ונחנים מהפירות שנופלים על ידם, ומקראיות נצפים לעיתים קרובות עם קופי לנגור הלגוריים נהנים מהشمיעה הטובה. אוזקה הנשמעות מהם כאשר הם מבחינים בטורף של האילים וירדו לחשוף מזון באדמה כאשר האילים היו לידם. לעיתים איילי נקוד או איילי סمبر טווסים, גארדים, רועים גם עם תאואים אסייתים.

אוביים ושימור:

דholes, גמלים, טיגריסים, האויבים של האילים הנקודים בטבע הם אריות אסיאתים עשויים לטוף עופרים. אייל זה מסוגל לדריין ב מהירות של שועלים. ותנאים נחשי פיתון 40 קמ"ש, והיחידים שכולים להדביקו הם דholes. מצב שימורם של איילי נקוד מוגדר בשל התפוצה הרחבה של המין, אולם אוכלוסיות IUCN על ידי (LC) "ללא חשש" כשמצבו בסרי לנקה לבשו. קיים תת-מין נבדוקת בשל ציד מקומיות כמו בנגלדש תוחלת חייו של האיל הנקוד 10–14 שנים. בשל ציד, ובירוא יערות (VU) "פגיע" מוגדר כ

אלנד מצויה: אלנד ענק

אטימולוגיה:

כאשר המתיישבים ההולנדיים הגיעו למחוז הכה; הוא שמו ההולנדי של האיל הקורא "אלנד" בדרום אפריקה, האנטילופות הגדולות האלה הזכירו להם במידת הגוף את האיל הגדל מאירופה והם כינו גם אותן באותו שם. בשפה ההולנדית הם קרויים "יום אנטילופת אלנד", כדי מתייחסים לכך שתפוצתו גדולה מאוד ברחבי אפריקה - "מצויה" להבדיל מאיילי הקורא. הכינוי הרבה יותר מהאלנד הענק.

אלנד ענק:

זהה לקרובו המצווי במבנה הגוף, אך גדול, (*Taurotragus derbianus*), האילנד הענק וביד יותר. מלבד זאת הוא נבדל ממנו במגוון דברים: קרני הזכרים גדולות פי-2 ועבות מאוד לעומת אלה של זכרי האילנד המצווי. צבע גופו אדמדם-צהבהב כהה יחסית, יש לו פסים רבים יותר ובולטים, והם אינם נעלמים אצל הזכרים. הוא מתאפיין בשיער כהה על המצח, אך לא ה"שטיח" של המין המצווי. צווארו וכפליו העור שלו בצבעי שחור ולבן, ובניגוד למין המצווי השערות שלו אינן נשירות כלל. המין הענק רגוני יותר, עם סימונים רבים בצבעי שחור ולבן בפנים, וברגליים. האילנד הענק נדרש יותר מהאלנד המצווי, והוא נפוץ במערב אפריקה - מזרום סודאן עד לסנגל.

תפוצה ובית גידול:

האלנד המצווי נפוץ בדרום, מרכז, ומזרח אפריקה. תפוצתו מתחילה מרבית חלקי דרום נצחד (סוזילנד), מלבד האזור המערבי המדברי) אפריקה צפון ודרום, בוצוואנה, (נכחד והוחזר) זימבבואה, מוזמביק, לוסוטו, (והוחזר לא ברור האם עדיין) מרכז, מזרח, ודרום אוגנדה, (כולל רצועת קפריבי) מזרח נמיביה מרבית טנזניה, דרום הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, מלאווי, זמביה, (קיים שם אוכלוסייה קטנה מבודדת; ודרום אוגנדה, נצחד), דרום קניה) ובורונדי מזרח רואנדה מצוייה במרכז אוגנדה, ואוכלוסייה נוספת משתרעת על צפון קניה ואוגנדה, דרום התפוצה מחולקת בין תת-המינים כדלהלן. ומערב אתיופיה, מזרח דרום סודאן אלנד הכה מאכלס את דרום אפריקה, סוזילנד, לוסוטו, דרום בוצוואנה, ואזוריים קטנים

יחסית במערב נמיביה, ודרומ מערב זימבבואה.

איילנד זמביאני מאכלס את צפון בוצוואנה, צפון מזרח נמיביה, מרבית זימבבואה, מוזambique, מלאווי, זמבה, דרום מזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קוגנו, ומרכז אングולה, איילנד מזרחי מאכלס את טנזניה, דרום וצפון קניה, רואנדה, בורונדי, הלאים קטנים בזפון, מרכז, ודרום אוגנדה, דרום מערב אתיופיה ומזרח דרום סודאן.

של האילנד המזרחי מגוון למדי בשל אזורים טרופיים, סוב-טרופיים וים- בית גידולו צחיחות עם פסיפס תיכוני לאורך רמת אפריקה המזרחית והדרומית, הכוללים סוואנות בטנזניה, קניה, זמבה, זימבבואה ומלאווי; סוואנות חורש גשומות ועצים של שיחים בקונגו, רואנדה, ומוזמבק; סוואנות שיחים דוקרניות באנגולה, צפון בוצוואנה במזרח בוצוואנה וצפונה של דרום אפריקה; מדבריות ערבות; נמיביה בגבהים של 4,600-300 מטר מעל פני הים בסוזילנד, לוסטו, מזרח הרריים וכרי דשא ומרכז דרום אפריקה, טנזניה ועוד. הם מננים בדרך כלל מיערות טרופיים, סוואנות פתוחות ואזורים מדברים לגמרי, אך למרות זאת מצוינים באופן נרחב בסוואנות הסרגנטיא שלמעשה אינו "מדבר אמיתי". הם נפוצים גם ובמדבר קלהרי ימת ויקטוריה, בנגוואולו, אוקבנגו, כדוגמת ביצות מקריקרי וימות אגמים, בקרבת ביצות קובנגו, אורנג, זמבי, הנילוס הלבן ונגרות, טורקאננה, נקורו, מלאווי, טנגניקה, מورو ועוד למופeo לובה, לונגווה. הטמפרטורה באזורי תפוצתו נעות בין 10 ל-30 מעלות, וכמות המשקעים הממוצעת בהם היא 100-3,000 מילימטר לשנה.

אקוֹלְגִיָּה:

התנהגות ופעילות:

האיילנד המזרחי פעיל הן ביום והן בלילה, אך מרכז את שעות הפעילות לערב, הלילה והבוקר שאז מזג האוויר נuem יותר. בשעות החמות של היום הם נחים באזורי מושלים, ובזמןם שבhem קרם נחים מתחת המשמש. האילנדים המזרחיים חיים בדרך כלל בקבוצות של 15-70 פרטים, המתחלקים לעדרי נקבות ועגלים, ועדרי זכרים מתבגרים. אלהות וצאתהן חיים בעדרים גדולים יותר מאשר זכרים מתבגרים, בעוד שזכרים מבוגרים ודו-מינינתיים נוטים להיות רוב הזמן בגוף. לעיתים מצפים לעדרי הנקבות מספר זכרים בוגרים. בעונות הנדידה וההגשומים האילנדים מתקבצים לעדרים ענקים של 1,000-400 פרטים, בניגוד לפרסתנים אחרים שבתקופות של שפע מזון מתחלקים לקבוצות קטנות. מבנה העדרים הוא די גמייש, כאשר אילנדים רבים עשויים להחליפה קבוצה מדי פעם, ואחרים ישוטטו חלק מהיום בגוף. בתוך העדרים קיימת היררכיה נוקשה, הקובעת את הגישה לנקבות אצל הזכרים או לאזורי ההאכלת אצל הנקבות. באזורי רבים האילנדים אנטילופה סוסית קצרת, צבי תומסון, גנו כחול, רועים יחד עם עדרי זברה דאמאליסק הסהר, דלאן, קרן.

תזונה:

עלים, התזונה של האילנד המצווי מבוססת בעיקר על עשבי תיבול צמחים חד, זורעים, רכינים, וכן עשבים, (ומלפיגאים ממשפחות גנציינאים) ופירות שאלייהם הוא מגיע על ידי חפירה בקרקע עם, ופקעות ושורשים, ודו-פסיגאים פסיגאים קרניוו. הוא גם יכול להשתמש בקרניוו על מנת לשבור ענפים לאכילה. האילנדים משנים את הרגלי האכילה בהתאם לעונות, כך שבחרף יאכלו בעיקר דשא טרי, ובקיים ישרדו גם על ידי אכילת אכילת עשבים גסים ויבשים באיכות נמוכה. את מרבית המים הנדרשים להם הם מקבלים מהצמחים, אך ישתו כאשר יהיה להם מקור מים זמין. יש להם יכולת להסוך במים על ידי העלאת הטמפרטורה של גופם במהלך היום - מה שמקטין את הצורך בהזיע, והחומר שמצטבר יפלט מהגוף בלילה הקרים. הם מותאמים במיוחד לאזורים צחיחים בחילקים רבים של אפריקה, בשל צרכית המים הנמוכה שלהם כל עוד הם ניזונים מכמות מספקת של צמחייה עשירה בלחות. סיבה זאת הם לרוב אוכלים בשעות הלילה שאזו הצמחייה ספגה לחות רבה מהאוויר.

תקשורת והתמודדות עם טורפים:

האיילנד מתקשך באמצעות קולות, ריח ותנודות גוף. זכרים מבוגרים דומיננטיים משמשים קול "קליק" מהרגל, שהחוקרם מסווקים האם הוא נגרם על ידי הפרסות, הפרקם, או הגידים ברגליים הקדמיות, בשל התמייה שלהם במשקלם הרב של האילנד. ה"קליקים" נשמעים עד למרחק של קילומטר וחצי, ומשמשים להכרזות דומיננטיות; כאשר זכרים צעירים שומעים את קול הנקיישה הם מתרחקים מהאזור, וכך חוסכים לעצם עימות עם הזכר המבוגר. במרקחה והאיילנדים יבחינו בטורפים, הם יתנו קול הדומה לנבייה, וניסו למשוך את תשומת לב העדר על ידי ריצת הלוך ושוב. הטורפים העיקריים של האילנדים יטרפו עגלים. וזאבים טלאים בעוד שברדלסים, וצובעים מנומרים הבוגרים הם אריות האילנד המצווי הוא האנטילופה האיטית ביותר - מהירות ריצתו היא כ-40 ק"מ לשעה. עם זאת הוא יכול לרוץ במהירות של 22 קמ"ש ללא הגבלה של זמן. למרות מבנה גוףו הגודל והכבד, הוא מסוגל לקפוץ לגבהים של 2.5-1.5 מטר מיצב עמידה, וצעיריהם עד 3 מטר. על מנת להפנות על מהירותו האיטית הוא מגן על עצמו בעזרת קרנייו החזקות, כאשר הנקבות הן אלו שמשתמשות בעיקר בקרנייהן כדי להגן על העגלים.

איומים ושימור:

בשל מספרים גדולים IUCN האילנד המצווי מסווג במצב השימור ללא חשש על ידי מגמת האוכלוסייה. (NT)(ווייצבים), והוא אינו מתקרב אפילו לקטגורית קרוב לסיכון יציבה, כיוון שבחלק מהאזורים אוכלוסייתו בעלייה ובחילק בירידת, ומסיבה זאת מצב השימור שלו לא השתנה בשנים האחרונות. עם זאת הוא איבד כמעט חצי מתחום מחייתו כתוצאה 1970-ההיסטוריה, ומספריו פחתו בהרבה ברואנדה, אוגנדה, ומוזמביק החל מ袂יך, אובדן בית גידול ומלחמות אזרחים. בתקופה זאת הוא נכחד לחלווטין מבורונדי, והוכחד והוחזר מחדש לזימבבואה, וסוזילנד. לא ברור מה מצבו כיום באנגוליה וייתכן כי

נכח אף שם. בניגוד למדיינות אלה, האוכלוסייה שלו נמצאת בעלייה מתמדת בטנזניה, מלאווי, נמיביה, בוצוואנה ודרום אפריקה, כיוון שהפופולריות שלו בכך גורמת לאנשים לגדרו לשם כך, ויישם עשרות חותות ציד פרטיות כלפי אלה באפריקה הדרומית. כדי לדוגמה בנמיביה תחום המחייה ההיסטורי שלו היה רק בצפון מזרח המדינה, וכיום הוא מצוי גם מעיריך כי 50% מאוכלוסייתו IUCN בחלקים הדרומיים והמרכזיים. ארגון השימור מצויה באזורי מוגנים, ו-30% נוספים בחותות פרטיות.

סך אוכלוסייתו של האילנד המצרי - 136,000 פרטים.

ארנביים:

הפוצה:

הם בדרום-, מערב אירופה, חצי מאוכלוסית הארכנבים העולמית נמצאת בצפון אמריקה ובהקלים מאפריקה ומדרום במספראים בארכיפלג הפיני, בסומטרה, מזרח אסיה במסגרת החלפה האמריקנית הגדולה אמריקה. הארנבים הגיעו לדרום אמריקה.

סוגים:

- ארנב ננסי סוג ומין יחיד (*Brachylagus idahoensis*)
- סוג ומין יחיד ארנב הנחרות (*Bunolagus monticularis*)
- סוג ארנב מפוספס (*Nesolagus*)
- סוג ומין יחיד ארנבן מצוי (*Oryctolagus cuniculus*)
- סוג ומין יחיד ארנבן בר (*Pentalagus furnessi*)
- סוג ומין יחיד ארנבן אוגנדי (*Poelagus marjorita*)
- סוג ומין יחיד ארנבן געשי (*Romerolagus diazi*)
- סוג ארנב כותנה (*Sylvilagus*)

ברבות:

ובהן המיתולוגיה האצטקית [דרוש מקור] הארנב מופיע בתורה, ובמספר מיתולוגיות הרפתקוות אליס "מ עם הארנבים המפורטים בספרות נמניהם הארנב הלבן . והקוריאנית מספריה של ביאטריקס ופייטר הארנב "גבעת ווטרשיף" הארנבוים מ", "ארץ הפלאות שהוא אחד הארנבים , של האחים ורנרו ארנב בדיוני מפורסם אחר הוא באגס אני . פוטר האנושיים המוכרים ברחבי העולם .

הארנב מסמל גם שאנו, הארנב בדרך כלל מסמל מהירות. במשל הצב והארנב.

בז מצוקי

אטימולוגיה:

שם שמו חרמש, על-falc- מקור השם הלטני נוצר מ. מקור השם העברי בז מהתלמוד (شمשמי מצלצל או הד (בדומה לפעמון tinnulus- שם מקורו וטפריו המעויקלים, ובשל קריאותיו הקצרות והחדות של הבז שחוירות על עצמן. בשל קריאות אלו בני האדם נהגו להזיקו בכלובים על מנת להרחיק להקות יוניות. שמו בערבית הוא 'צאק' אל הם ג'ראד', שמשמעותו "בו החגבים". שמויות עתיקות לבז המצוי מהמאה ה-17 שמשמעם, בתרגום חופשי, "המרפרף בכנפיו" בשל windhover וגם windfucker מנהגו לרפרף בכנפיו במקום.

הפוצה:

הן מקנן והן כחולף-חרוף ברוב חלקי הארץ, איננו שכיה, זהו הבז הנפוץ בבזוי ישראל הבז המצוי הוא צופים ובדבריות השופים. הוא שכיה יותר בחבל הים תיכוני ביערות ועד 3,500 מטר פנוי הים, של 400 מטר מתחת לפני הים דורך סtaglon, ונפוץ בעולם מרום ואגן קו נגנו בתחום הסהרה ואפריקה אסיה בחלקים ניכרים של יבשת אירופה קרים למעט טונדרה-ועד ממזגים אקלים מגוונים מדבריים.

השכיה F.t.tinninculus הבז המצוי בישראל, הן המקנן והן החולף, דומה לתת-מין קטנים ובהירים יותר ובסיני הבז המצוי בנגב. באירופה ובאסיה עד סיביר ומונגוליה ומזכרים סודאן, המקנן בחצי הארץ ערב F.t.rupicolaeformis וזכרinosים יותר לתת-מין ישנה השערה כי התת-מין הישראלי הוא גרסה ביןיהם של תת-מינים אלו.

הבז המצוי היה בסכנת הכחדה בשל הרעלות המוניות של והישיבות בשנות החמשים היות הבר. אולם מאז נפסקו הרעלות אוכלייסיטו התאוששה בצורה מרשימה ובטתי קומות רבים אפשר לשמש את צוחותיהם האופייניות בתקופת האביב. ביום הבז המצוי נפוץ בישראל ומספריו נאמדים באלפים רבים והוא הדורס הנפוץ ביותר בישראל. הוא הבז המצוי, שנחשב למקור. לאל השכיה בזים החנותים של מזכרים העתיקה ראש בדמות בז המצרי הורוס.

מראה:

הנקבה כ- אורך גוף 30 - 34 ס"מ, מוטת כנפיו 70 - 80 ס"מ. משקל הזכר כ-150 גרם ונקבה כ- 190 גרם. בדומה ליתר מיני הבזים, לבן המצוי כנפיים וזנב ארוכים. הנקבה וגם הזכר ושהור בהיר. אצל הזכר הנקודות קטנות יותר, הצבע החום מנוקד בשחור בצבע חום מגיל העין, יורד פס שחור, לזכר בגדר צבע הראש, נוטה במעט לאדם ועל הלחי בן. אפרפר. ראהה של הנקבה בצבעי הגוף, כנפי הנקבה רחבות וקחות יותר מאשר משל הזכר דומה מאוד לבן המצוי, שניהם מקבוצת הבזים המרפרפים בכנפיהם, הבן המצוי חי אדם בגפו או בזוג ואילו הבן האדם תברותי יותר וימצא בלהקות.

תזונה:

הוא צד ציפוררי; מזונו של הבן המצוי מגוון ומשתנה בהתאם לבית גידולו לגוזלים בון ההורים, וחיפושים נדלים כגון חביבים וחרקים זוחלים, מכרסמים, שיר הבן המצוי מאתר את טרפבו כשזהו. מבאים בעיקרם קתנות, מכרסמים ולטאות שלו. נח על עמדת שליטה וגבוהה או תוך כדי מעוף כשהוא סורק את הטריתורה, כשהוא מבחין בטרפו, הוא מרפרף בכנפיו במקומם כשראשו מקובע ועיניו נעוצות במטחה, צולל מטה לשלב ביןיהם שם הוא מרפרף שוב וואז צולל מטה במהירות לעבר טרפבו. יש לאחר שדרס את טרפבו, אם הוא. פעמים שהבן צולל מיד לעבר טרפבו, כמו לעבר דורות מספיק קטן והוא יעוף כשתטרפו בטטריו לעבר תחנת אכילה, מצוק גובה, עמוד או עץ שם יאכל את טרפבו בביטחון.

יחס הצלחותיו בצד המ 1:10, כלומר בכל 10 ניסיונות תקיפה הוא יצליח לפחות פעם אחת הוכח שהוא מוצלח וטוב להקלאות אחת. הבן המצוי נחשב כمدביר ביולוגי מدلל מזוקים כגון מכרסמים, נברנים ועכברים שדה, חביבים וכדומה.

רבייה:

והקינון החל החיזור והזיווג מתחילה בחודש ינואר, הזוגות מונוגמיים הם אינם בונים קינים, אלא משתמשים בתוואי שטח קיימים. ועד יוני מסוף פברואר החל משקערויות במצוקים וכלת באדניות בתריהם. הנקבה מטילה 3 עד 6 ביצים אדמדמות מנוקדות ממשך כמה ימים, וזרמת עליהן בחודש. במשך תקופה הקינון הזכר הוא מביא לשם מזון לנקבה, ולעתים מחליף אותה. מושג עמדת תצפית אל מול הקן עטופים בפלומה לבנה, כאשר מתחת לה צומחות עם הבקעה הגוזלים. בדגירה נוצותיהם. בתחילת הנקבה נשארת בון ודוגרת עליהם, אבל ככל שהם גדלים, היא נמצאת פחות זמן בון, ומctrפה לזכר בהבאת מזון, אותו היא קורעת בשבייל להאכיל את הגוזלים. אחורי בחודש הגוזלים מסוגלים לעוף. בשלב זה צבעי נוצותיהם דומים לאלה של הנקבה, ללא קשר למינם.

דישון מוקראטי

לחוות נפשנאא

אורכו מגיע לאורך של מעלה מ-70 ס"מ בעלות שלושה פיתולים הדישון בולט בקרנו במנוע. הדישון בעל חיים בגודל בינוני, אורכו נע בין 120 ל-130 ס"מ ומשקלו בין 60 גראם: קיצוניים ביותר להחיים בתנאי מדובר הזכר גדול מהנקבה. הוא מותאם ל-125 ק"ג

מגינים עלייו (בחורף צבעה חום בהיר, ופרותו הבהיר) (בקיץ צבעה לבן חיוו הלילי העבות עוזרת לו לכת על חולות, הוא ניזון מגוון רב של פרסוטו, מפנוי קרינית המשמש הדישון הוא היה. צמחי מדבר ומוסgal להתקיים תקופות ארוכות ללא שתיתת מים חברתיות, והוא חי בעדרים המונים בין 2 ל-20 פרטים. הרבייה נעשית ממשך כל השנה וההרין נשך כ-9 חודשים.

בעבר וסודאן עד מצרים ומצרים תפוצתו של הדישון היא מדבר הסהרה המערבית ניתן היה למצוא את הדישון עד סוף המאה ה- באזורי ים המלח. התקיים גם בארץ ישראל

בגן, ביבשתה הח-בר בשמרות כיום נתן למצוא דישונים בישראל [4].

בגן הבוטני, ברמת גן ספרארי, בירושלים בגן החיים התנ"כ, בbaraar שבזואולוגי ובספררי בח-בר יטבתה. באשדוד ובפרק לכיש בצתה בעמק הتكلת, זואולוגי בנירה על מנת להציג את הדישון מהכחדה ולהשיבו בהדרגה הוקמו גרעיני רבייה ברמת גן לטבע.

הנהגות ואקולוג:

שם הם ניזונים מעשבים ובעלי שיחים. הדישון אינו נזק, דישונים חיים במדבריות ונוה כיוון שהוא מקבל את הנזלים הדרושים לו ממזונו. הדישון פעיל בלילה לשתייה ביום. עד דישונים כולל זכרים ונקבות ובו 2 עד 20 פרטים שימושוטים בחיפוש אחר מזון.

הדישון הוא היה חברתי עם ארגון חברתי חזק ומפותח. העדרים כוללים בדרך כלל בין 5 ל-20 פרטים, והוא מורכב גם מזכרים וגם מנקבות. המדרג החברתי בערך ככל הנראה עם זאת, ניתן לומר שגם לקרנויים [2]. מבוסס על גיל, והעדר מונהג בידי הזכר המבוגר ביותר יש חשיבות בקביעת המדרג החברתי בעדר, במיוחד בין הזכרים. הזכרים הם טריטוריאליים ושומרים על הנקבות.

ולגוע אליו כדי למצוא הדישונים נודדים בעיקר כדי לחפש מזון ומסוגלים לחוש בגשם ואילו בחורף, כאשר יורד גשם, צמחייה. בקץ הדישון נודד אל קרבת האזור הטרופי הוא נודד צפונה.

תנווה של הדישון איטית והוא מהויה טרף קל לבני תוקפים וסרוואלים צבועים, חתולי קרקל. וזאים טלאים ברדסים, גמרים, אריות, אדם בעיקר עגלים. הדישון אינו תוקפני אך יכול להשתער אם הוא מוטרד או מופרע.

התאמות לחיים במדבר:

לרובות מדבריות עמוקים בעלי תנאים קיצוניים ביותר לחיים במדבר הדישונים מותאמים חופשיים פרקי זמן כמעט בכלל ומסוגל להתקיים ללא מים הדישון אינו נזק לשתייה המתuba על ארוכים ביותר, לאחר שהוא מקבל את הנזולים הדרושים לו ממזונו ומהTEL שמאכנת מים העלים. הועלתה סבירה שלディישון יש בטנה או נאדית בקיבת שלם מרוכז מאוד והיכוז המים בו דليل ביותר, וזאת על ויובש. השתן לתקופות בצורת קטנים ויבשים מסיבה זו מנת לחסוך במים.

הוא פעיל בעיקר בלילה, ביום הדישון חי במדבריות חמימים ביותר בהם קריינת השימוש כגן מתחת לעצים ובתוך שיחים) וכן במחפורות שהם (2) הוא משתמש במקומות מוצלים כך מצליה הדישון [2]. והמשמש הקופחת לעיתים בהול כהגנה מפני סופות חול חופרים להימנע מהימום יתר של גופו ולהסוך במים.

רבה וממעט לבולע חום. אורך צבע הפרווה הלבן בהיר שלם מהזיר קריינת חום והחום השعروת ציפוי הפרווה עוזרים גם הם בויסות הטמפרטורה.

ובפרט בחולות רחבות מטרה לסייע לדישון ללבת בקרקע חולית הפרשות הנפוצים מאוד בתחום מחיתו נודדים.

הזונה:

כולל במדבריות בהם הצמחייה דלילה ביותר. אי לכך, הוא אינו, הדישון חי במדבר עלי צמחים שונים, הוא אוכל בעיקר שעב [2]. בררן ואוכל כל צמח שהוא מוצא-ו (לעננה) Aristida, Artemisia הקל' ביותר וזוקקים רק במידה עשבים שמריקים ונובטים אפילו בגשם Citrullus, מעטה של לחות כדי להתקיים.

הרכים והירוקים הדישון אוכל רק חלקים מסוימים של הצמח, הם מעדיפים את העלים של יותר, ומשאירים את העלים היבשים החיצוניים. הדישונים ניזונים גם מהזרעים צמחים אלה, ואלה מהווים חלק חשוב מאוד בתזונה שלהם לאחר שהזרעים הם המקור עברו הדישון העיקרי להלבונים.

רבייה:

בגיל שנתיים או שלוש שנים, והזכרים בגיל שלוש עד הנקבות מגיעות לבגרות מינית חמיש שנים. הרבייה מתרכחת במשך כל השנה אך מגיעה לשיאה בעיקרシア הרבייה הוא בחורף ובאביב, ואילו בצפון מדבר סהרה. ובתחילת האביב בחורף עד ובחודשים ינואר אוקטובר-בדרום הסהרה,シア הרבייה הוא בחודשים ספטמבר אמצע אפריל.

במשך יומיים, במחזוריים שאורךם כ-33 ימים כל התקף ייחום.

הנקבה שוכבת או עומדת, במשך 257–270 ימים (כ-9 חודשים). בזמן הלידה ההריון ובדרכן כל רך ולד אחד נולד. משקל הולוד (העגל שזה עתה נולד) כ-5 ק"ג.

העגל תינוק במשך 23–29 שבועות, אז הוא נגמר מהאם מניקה.

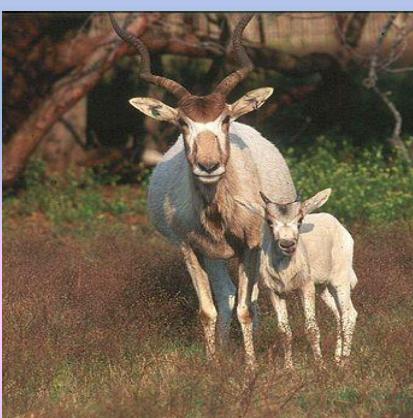
לאחר לידה מתרכחש בעבר יומיים-שלשה לאחר הלידה.

גנטיקה:

למעט כל הכרומוזומים הם אקרוцентрריים. לדישון 22 זוגי כרומוזומים, מבחינת גנטיקה הוא הגדל ביותר **X** הכרומוזום. שהם תת-מטאЦентрריים, הזוג הראשון של אוטוזומים של הוא בגודל בינוני. הלוקוס **Y** מהכרומוזומים האקרוентрריים, והכרומוזום במחקר שנעשה, דפוי. ועוזם האוטוזומים מתאיםocrmosozomim להכרומוזומים ה-27 והראשון בבר הרצועה של הכרומוזומים בדישון נמצאו דומים לשאר המינים בתת-משפחה הראמים.

מאובנים וההיסטוריה:

הדישון התגלה במספר מקומות ואלה מתוארכים לשנים 7000 לפני הספירה מאובנים שמתוארכות ל-2500 לפני הספירה מראה מצרי 4000 לפני הספירה. תמונה מקבר בינו חלקית את הדישון. הדישון חי במצרים אך נכח ממנה שהמצרים הקדמוניים עקב ציד בלתי-חוקי בשנות ה-60 של המאה ה-20

זברת הרים:

תפוצה

כלומר הם חיים באזוריים גאוגרפיים נפרדים ולא, שני תת-המינים ממויינים אלופטרית בעוד תת-המין השני נפוץ בחופיה, חופיים: תת-המין הראשון נפוץ רק בדרום אפריקה תפוצתם של שני תת-המינים מוקטעת במידה רבה. ובדרום אנגולה של נמיביה.

אנטומיה

גודלה של זברת הרים בינוני, וכיtrag הזברות, היא מכוסה בפסים. אורך גופם (כולל ס"מ. 40-55 הראש) של פרטים בוגרים מגיע עד 210-260 סנטימטרים, ואורך זנבם E. z.-גובה כתף נע בין 1.16 ל-1.5 מטרים. משקלם 240-370 ק"ג. משקלם של הצלב הבסיסי של זברת E. z. hartmannae. גמוך יותר ביחס לתת-המין השני הרים הוא לבן, והוא מכוסה בפסים שצבעם חום כהה - שחור, המגיעים גם לאוזו הקצה והזקיפה. הפסים שעיל הראש, הצוואר והגוף צרים ורבים יותר מאשר הרעמה בחלק האחורי של. שבאזור היישוב. הרגליים מכוסות גם הן בפסים, המגיעים עד לפרשות היישוב יש תבנית פסים מרושתת שמשיכת עד לסוף הזנב. החוטם של זברת הרים שחור.

שני תת-המינים הם מטפסים טובים, ופרוסותיהם קשות ביחס לסתויים אחרים. המאפיין המובהק ביותר של זברת הרים היא הסנתר הכפול שלה, הכולמר כפל העור המשתלשל מגロנה. ניתן להבחין בין מיני זברת אחרים: תבנית הצלב שלה נמצאת בין זו של היא נבדלת מהזברת המצואיה ב"סנתר הכפול". בין זו של זברת האגרבי הזברת המצואיה שלה; בכך שהיא פסים על גופה וראשה צרים ורבים יותר; בתבנית פסים מרושתת על האחוריים; חלקיה התחתוניות לבנים, ועל הבطن והחזזה יש פס שחור; באוזניים שאורכן עולה על 20 ס"מ.

רבייה

הן יוצרות עדרי רבייה קטנים, המכילים זכר. זברות הרים הן בעלי חיים פוליגמיים אחד ו-1 עד 5 נקבות ולדות. עדרי הרבייה הללו נותרים ייצבים לאורך השנהם, והנקבות נשארות לרוב באותו עדר רבייה במשך כל השנהן. מצב זה מוביל לכך שיש עודף של זכרים. "הזכרים העודפים" מקימים קבוצות "רווקים", שמנתה יוצאים זכרים לעדרי רבייה. עדדים חדשים שכאלו נוצרים כאשר זכר רווק מושג נקבה צעירה מעדר חסר

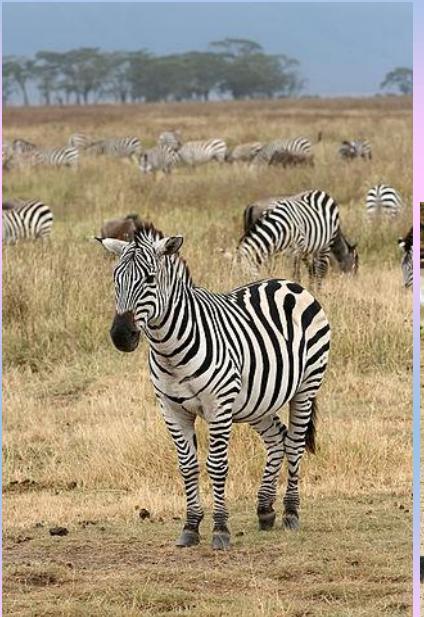
זכרים, או כאשר נקבה מבוגרת עוזבת עדר מפורק, למروת שהנקבה האחרון אינו נפוץ. לעיתים זכר רוק מנסה להשתלט על עדר רבייה מסוים. במקרה כזה, יתרחש קרב רציני הכלול בעיטות ונשיכות בין הזכר המתגבר לזכר המאוגר. במידה זהזכר המתגבר ינצח בקרב, הוא יזכה בכל הנקבות שבו כיחידה אחת. לעיתים עדדים אחדים מצטרפים זה לזו ויווצרם אוכלוסיות גדולות יותר.

זברות הרים מזדווגות אחת לשנה אחת עד שלוש שנים, ואין עונת רבייה מוגדרת, כך במשמעותם כל השנה. עם זאת, אצל תת-המין הראשון שהם עשויים להזדווג E. z. *zebra*, שיא הלידות הוא בחודשים דצמבר - פברואר, ואצל תת-המין השני, E. z. *hartmannae*,

הוא מתרחש בחודשים נובמבר - אפריל. לאחר הרוין בן שנה אחת يولד סייח אחד במשקל 25 ק"ג ובאורך (גוף וראש) של 120 ס"מ. הוא יינק עד גיל עשרה חודשיים, ולאחר מכן 37 חודשים הוא כבר יהיה עצמאי. הזכרים מגיעים לגודל מרבי בגיל 42 חודשים לערך, ויכולו להיות מוכבלי עדר במשך חמיש עשר שנים. הנקבות ותמלטנה את הסייה הראשון בגיל 3 – 6 שנים, כאשר הגיל תגעה לבגרות מינית המצווע לאורע והוא 5.5 שנים. הן פוריות עד גיל 24 שנים. בהיולדו, הסייה יהיה מפותחת למדי. בשבועות הראשונים יישאר קרובה לאמו, שתמנע כל קשר בין חברים אחרים בעדר. תפקיד האב בדאגה ההורית אינו ישיר, והוא לרוב מסתכם בהגנה על הצעירים בעדר. זברות הרים מגיעות לרוב בגיל 20 ומעלה. הפרט המבוגר ביותר שתועד מת בגיל 29 ושישה חודשים.

התנהגות:

זברת הרים היא בעל חיים חברתי, מה שמתבטא בכך שאוכלוסיות המין מורכבות יחד עם זאת עדרי, מעדרי רבייה ומקבוצות רוקדים. היא אינה בעל חיים טריטורילי הריביה חיים בטריטוריות שגודלה המוצע הוא כ-6 – 20 קמ"ר בחורף (בקיץ הטרייטוריות קטנות יותר) ושהופפות במידה רבה את הטריטוריות של עדרי רבייה אחרים. המין, על שני תת-מינים, הוא פעיל יום, ועיקר פעילותו נעשית בשעות הבוקר המוקדמות ובשעות בין הערבאים. ברובית שעות היום הם נחים או אוכלים. כאשר קר, זברות הרים תחפשנה אחר מקום מחסה בגאות מיערים ובמערות לא עמוקות, או שתעמודנה במקום אליו מגיעות קרני המשש על מנת להתחם.

על מבי

תכוונה:

אורך הנקבה 100 סנטימטרים, אורך הזנב כעשרה, אורך גוף הזכר 125 סנטימטרים משקל הנקבה 23–40 קילוגרם. אורך, סנטימטרים. משקל הזכר 45–60 קילוגרם אצל הזכר הוא עד 130 סנטימטרים ואצל הנקבה עד 40 סנטימטרים. הייעל הקרים של יעל נובי היא בין 12 ל-17 תוחלת חיים. ממילתה בדרך כלל ولד אחד או שניים בשנה.

היעל חי בעדרים נפרדים של זכרים ונקבות, כאשר כל עיקר משונו של היעל הוא צמחים עד מגיע עד לכ-20 פרטיהם. במקרה של סכנה, היעל שורק שריקת אזהרה לעדר. לייעל רגליים קצרות ושריריות המותאמות לטיפוס בהרים ובמצוקים. כף הרגל של היעל בוניה קשה וברוכה כריתה רכה שנועדה לעוזר לייעל לטפס במישורים תלולים במיוחד. מפרסה ארוכות ומתוגלות לאחור שניעדו לבסס את מעמדו בעדר, ואילו קרני זכר קרניות נפחים עדרי, בסתיו, הנקבעות לצורות יישרות והן נועדו לתקוף טרופים. בעונת היחום שני המינים למתרת הזדווגות. בתקופת ההיאום הזכר לובש פרווה חומה, גרבוי פרווה כהים, שרירי הצוואר מתעבים והוא נאבק עם זכרים אחרים לצורך שיפור מעמדו בעדר באמצעות הצמדת בסיס הקרניים והדיפת היריב.

הפוצה:

ניתן למצוא גם בצפון ובאזור אפריקה היעל הנובי נפוץ בעיקר בזירה התיכונית וייתכן שגם בתימן, בעבר הסעודית, מצרים, ישראל, בירדן, אוכלוסיות שלו בעומאן באירטראה.

בעקבות שרדיו עם קום המדינה מספר מצומצם של יעלים באזור מדבר יהודה בישראל של היעלים וכן באופן שמנע ציד על שבטי הבדואים מאמצי שימור, החלטת משטר צבאי חיסול כמעט מוחלט של הטורפים הטבעיים באזור, החלת אוכלוסיות היעלים להשתקם בעקבות מלחמת ששת. וגם בהרי אילית והם התפשטו במדבר יהודה בנגב

התפשטה אוכלוסיית היישלים צפונה גם לחלקו הצפוני של מדבר יהודה (חלק הימים שהיה נתון עד המלחמה בשלטון ירדן).

בשנה. בשנים אלה הציגו היישלים ריבוי טבעי מוגבר – ממוצע של 2 לידות לנקבה ונחל הטבעי (אזור נחל ערוגות במקומות בהם הגיע האוכלוסייה למצוי כושר הנשייה נבלם הגידול הטבעי המואץ ורמתו ירדה. בתחילת שנות ה-90 של המאה ה-, (דוד נאמדת אוכלוסיית היישלים בדרום בכ-1,200 פרטים. ההצלחה בשיקום אוכלוסיות 20 להציג את היישל (רשות שמורות הטבע: אז) היעלים הביאו את רשות הטבע והגנים כסירה.

החל מצבם של היעלים להידדר עם חתימת הסכמי אוסלו:

במספרים גדולים חוסלה כמעט לחלוטין ליהודה ושומרון עקב הכנסת נשק חם אוכלוסיות היעלים שם וכן החל להסתמן, בראשונה מאז קום המדינה, ירידת במספר היעלים באזורי הספר של מדבר יהודה. הצד הנמשך, מעמיד בסימן שאלה את סיכויי הועברו זכר ושתי בשרות ה-80 של המאה ה-[2].[2] הירידת המין ביהודה ושומרון בסוף שנות ה-90 נאמדת אוכלוסיית היעלים בגולן בכ-70–80. גקבות לרמת הגולן ויהודיה פרטם המאכלסים את קניוני הגולן המרכזי (שמורות גמלא).

הועברה לממלכה קבוצת יעלים ושוכנה לאחר חתימת הסכם השלום עם מملכת ירדן בחיפוי המזרחי של ים המלח). אוכלוסיות יעלים מצומצמות אחרות) באזור נחל ארנון נתגלתה אוכלוסייה שרידית אף בדרום סיוי בשנות ה-70 ולאחר מלחמת יום הכיפורים לא ברור מה מצב היעלים בשאר. באזור שמאמר לתעלת סואן באזור ג'בל עתקה בהיעדר רמה סבירה של שמירת טבע, עם הגידול באוכלוסייה. מדינות המזרח התיכון ובפרט בעשרה ובאמצעים העומדים לרשوتה (ברכב ובנשך), נראה כי עתיד היעלים במדינות האלה עוגם.

ברחבי דרום עדות להימצאות היישל בתקופות קדומות ניתן למצוא במספר ציורי קיר הלבנט, כגון בהר כרכום.

יען מצאן

הגדול ביותר שהוא על הוא מין העוף (Struthio camelus) ייען מצוי וגם המהיר ביותר מבין כל בעלי החיים הולכים על שתיים (כ-65 פנוי כדור הארץ אך ב-2014 התברר שישנו מין דומה אך קטן יותר היחיד בסוגו קמ"ש). בעבר הוא היה המין אורך גופה של היען הוא כשני מטרים, גובהו עד 2.5 מטרים. ייען סומלי - יותר של ייען ומשקלתו עד 160 קילוגרם.

כנפי היען קטנות יחסית לגודל הגוף ואין מסוגלות לשאת את משקל גופו, לכן היען אינו היען נער בכנפיו בעת ריצה ליצוב הגוף, לביצוע פניות חדות ולעכירה, יכול לעוף אצל פתאומית. נוצחותו של היען נחשבו כאזרור קישוט מאיימי קדם, כKİשות לקסדה לנשים גברים וKİשות כובעים.

קטנים. היען נוהג ומוזחלים מחרקים, מזרים, היען ניזון מעשב שלו לטחון את מזונו. אבני קוּרְקָבָן ("אבני קוּרְקָבָן") כדי לסייע לקיבת השריירים' לבולע גסטרוליתים במרקם אחדים נמצאו בכתם של יערות עצמים אחרים, כמו חפצים עשויי מתכת ועשוני יד.

לייען אין איברי קול אך בעונת היחום משמש הזכר באמצעות הוושט קול עמוס שנשמע למרחוקים. ראייתו של היען היא מהטבות ביותר מביון מבין העופות שאינם מעופפים. יען עשוי להיות בטבע עד גיל 40 ובשבוי אף עד גיל 50 שנים. תפוצתו כוללת את יבשת אפריקה.

עיקריים של היען גורמי ההכחלה. ומדובר היען חיו בעיקר בנופים פתוחים באזורי ערבה ואיסוף ביצים.

רבייה:

בגיל שנתיים עד ארבע, נקבות בדרך כלל בחצי שנה לפני היען מגיע לבגרות מינית נשכחת מרץ ועד ספטמבר. הזכר מכין נחלת קינון ומזמין נקבות הזכרים. עונת היחום וקולות אחרים וכן טקס היוזר הכול شامل שימוש בכנפיים. היען באמצעות שריפה הוא פוליגני.

ביום דוגרת עליה הנקבה, שצבעה אפור ומשתלב. היענים מתחלקים בדגירה על הביצים טוביה היטב בסביבה המדברית, ובليلת דוגר עליה הזכר שצבעו השחור משמש הסואנה בלילה.

מיתוסים:

ישנו מיתוס הגורס כי היין טומן את ראשו בחול בעת סכנה, במצביאות אין זה כך, היין מתכווץ בעת סכנה בניסיון להסתיר את עצמו, אך במצב רגיעה בעת שהוא אוכל ליתכן שתהיה אשלה שראשו מוטמן בחול עקב גודלו היחסני הקטן של הראש (מספיקת תלולית קטנה כדי להסתיר את הראש מעיני הצופה, מה שיראה כאילו הראש מוטמן בקרקע). לעומת זאת, בעיתת היין אינה מיתוס. ליין רגליים גבוהות הן ביחס לרוב בעלי החיים והן באופן ייחסי לגודלו והן חזקות יחסית לעופות היוות שהיין לא מעופף ומשמשות בין היתר כהגנה. כאשר זכרים מתקוטטים הם משתמשים ברגליהם ככלי נשך ובועטים האחד במשנהו. יין החש בסכנה עלול לבועט למי שהוא חושב שהוא סיכון ויכול לפגוע באדם או בחפץ בו הוא בועט.

היין בארץ ישראל:

גודלה המדויק של אוכלוסייה זו אינו ידוע. היה היין נפוץ בנגב עד תחילת המאה ה-20 הكن מעיד שהמין חי בעבר הרחוק גם. קן עתיק, בן כ-5,000 שנה, נמצא ליד הרכזיה נחדר (*Struthio camelus syriacus*) יין הנגב, במרכז הארץ. תת-המין המזרחי תיכוני מן העולם. הוא נעלם מן הארץ במהלך שנות ה-20 של המאה ה-20.

יוטבתה כאשר הגיעו בה-בר הוקם גרעין רבייה 1973 בשנת: ההשבה לטבע לישראל 18 אפרוחים מתחמיין של היינים שמקורו במדבריות אתיופיה. יש מאיופיה כוונה להשבם לטבע בארץ בעתיד.

מרוצי יענים:

בכמה מדינות, נהוגים מרוצחים על גבם של יענים. המנהג נהוג באפריקה!

מאפיינים:

הסיקסק הוא עוף גודות השוכן לרוב בגינות הנחלים ובמקווי מים. עד לשנות השישים קינן בישראל בעיקר בסמוך למקורות מים בצפון הארץ, אך אז החל להסתגל אף לשדות נמצא לרוב ולמיישרים, תחילה באזורי העמקים, וכיום הוא נפוץ כמעט בכל חלקי הארץ.

לסיקסק רגילים שחורות וגבוחות בעליות שלוש אצבעות. צבע מקורו שחור. לא אין להם הבדלי. והנקבה כלומר לא ניתן להבחין בין הזכר, קיימת דו-צורתיות זוויגית לבוש בין קין לחורה. קיים הבדל לבוש בין פרט בוגר לצעיר, הצעיר הוא בעל ארון, מצח וכיפה חומות בהירים ושחורים לסירוגין וכנפיו נראות כתלאים חומיים. בדרך כלל, הסיקסקים חיים בזוגות. הקשר הזוגי יכול להיות מעונה אחת עד שנים רבות. הקן נבנה על קרקע מוסתרת ובתוליה מנין הביצים כולל ארבע עד חמישה ביצים, וצבען חום בהיר עם כתמים שחורים כהים. שני ההורים משתפים בקינון, וכך אשר מגיע זר או פולש לאזור הקן, הגים ההורים מעליו בקריאות רמות ללא הפסקה, ומנסים לגרשו.

הסיקסק מצוי בטופר-דרבן חד במפרק הכנף, המשמש אותו לתקיפה של בעלי חיים ואף אדם המתקרבים אל צאתאו. הדרבן ע"פ רוב מכוסה בנוצות הכנף, אך בעקב ארוך הודות [2]. ובוthon אפשר להבחין בו בבירור. אורכו עשוי להגיע אף ל-12 סנטימטר בשם "שרוני מזוקן". השם סיקסק למאפיין זה נקרא שמו על ידי מהי השפה העברית נבחר כמייצג את צליל קריאותיו.

צָב בְּבִצָּה מַצְוֵּי

מזהן:

סרטנים, רכיכות, תולעים, דו-חיים, דגים, אצות, צב הביצה המצוי ניזון מצמחי מים בשעה שהוא אוכל טרפ גдол, הוא מażזיק בו ברגליו. חרקים מים ולעתים אף פגרים הקדימות וקורע ממנה נתחים בלסתותיו המכוסות במרקם קרני חד. הצבים הצעיריים נרכב ניזונים בעיקר מן החיה, בעוד שהמבוגרים יותר ניזונים לרוב מצאות וחומר אורגני.

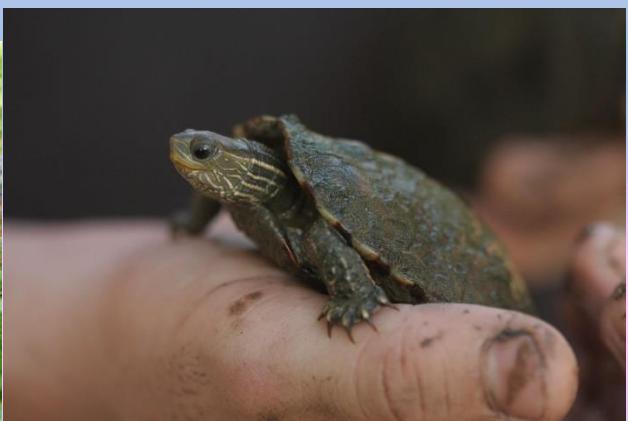
התנהגות:

צב הביצה מבלה את רוב זמנו במים, ויוצא מהם על מנת להתחمم בשמש. בעת ההתחممות, הצב יעמוד על גדה, לעיתים שעות ארוכות, ללא תנעה. כאשר מזהה הצב טורף או אדם, הוא נמלט למים ועשוי אף להתחפר בבוֹץ בקרקעית ולהסתתר שם.

כוללת את רוב החורף, ובחודשים אפריל עד אוגוסט מטילה הנקבה את עונת החיזור הביצים בגומה קטנה על הגדה, ומכסה אותה בעפר. בכל גומה מספר הביצים נע בין 5 ל-12. הצבים הצעיריים בוקעים בעבר תקופה של 3-4 חודשים ופונים מיד למים. הביצים ואנפota הסידות, והצעיריים מהווים טרפ קל לנמיות.

תפוצה:

וחלקה המערבית תפוצתו של צב הביצה המצוי נרחבת וככלל את דרום מזרח אירופה צב. הוא מצוי בצפון הארץ ומרכזו, ופרטים בודדים באזורי ירושלים בישראל. של אסיה והוא יכול להיות גם במקורות בריכות דגים, אגמים, נהרות, הביצה יכולה להימצא בביצות אך ביום הוא נדיר יותר, מים מזוהמים. צב הביצה היה שכיח מאוד בעבר בעמק החולה באזור זה, אף שתפוצתו בארץ התרחבה בעקבות ריבוי בריכות הדגים ברחבי הארץ.

www.naturfoto.cz

© Jan Ševčík

ARAM SAHARA

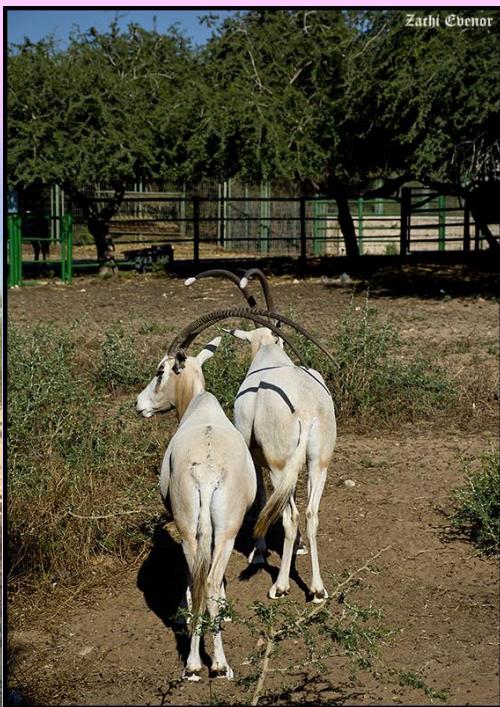
התנהגות:

ראם הנבל התקיים בbatis הגידול מהצחיחים ביותר על פני כדור הארץ. הוא מגלה הסתגלות מרשימה לתנאי המדבר: הוא אינו צריך מים רבים, ויכול להיות חודשים רצופים ללא שתיה של ממש, כאשר את מעט הלחלה והנדשת לו הוא משיג ממזונו הצמחוני. כדי לשמר על נזוליו הראם פעיל בעיקר בלילה, ובמשך היום הוא נח בגומה שהוא חופר לעצמו או בצלו של עץ. הראם חי בעדר של 10–70 פרטים.

בכל עדר יש מספר שווה של זכרים ונקבות (50:50), כאשר גם הזכר וגם הנקבה מיווחמים לראשונה בגיל שנה וחצי עד שנתיים. תקופת הייחום היא בין מרץ לאוקטובר.

הפוצה:

היה הראם נפוץ בעברות עשביות עד תחילת המאה ה-20. המין מסוג נכחד בטבע בורקינה, באלג'יר: ובאזור התיכון בצפון אפריקה ובմדבריות תוניסיה, סודאן, סנגל, ניגריה, ניז'ר, מרוקו, מאוריטניה, מאלי, מצרים, צ'אד, פאסו כאשר הגיעו אירופאים לאפריקה, החלו לצוד אותו בשל קרנייו. ומערב מדבר סהרה הראם לא נצפה יותר בטבע מאז 1986. היו וברשו, עד שהמין כלו הגיע לכדי הגדה מקרים על אנשים שדיוחו כי ראו את הראם בטבע, אולם דיווחים אלו לא אומתו. של ראם סהרה יש גרעין רביה בחיבר יטבתה.

שלדג גמדוי

מירון:

שם דו-איברי זה שabo ש-ב (1758-c-Gracula atthis) היהו מהאי לסבוס Atthis, דיג alcedo – מלטינית הייתה הדרישה הראשונה הרדוועה בתקופת יוון מושא לאהבתה והזוכה בשיריה של המשוררת. כולל בתוכו מספר שלדים קטנים נינזוניים אך ורק מדגמים Alcedo הסוג. ספפו העתיקה.

תיאור:

גוף של השלדג הגמדוי קטן. אורכו נע בין 17 ל-19.5 סנטימטרים. ראשו גדול, ומקורו הארוך מגיע לאורך של ארבעה סנטימטרים. צבע הכיפה והכנפיים יקרק-כחול וגווון הבطن כתום-חום. הנקבה זהה במראה לזכר, מלבד החלק התחתון של מקורה, השחור. זנבו קצר מאוד. זהו קטן השלדים בארץ, והוא כגודלו כגודל דרור: משקלו 21–37 גרם מעופו של השלדג הגמדוי מהיר, מדויק ובדרך כלל נמוך מעל המים. כנפיו הקצרות והמעוגלות נעות ב מהירות, ובמעופו נראה כאילו הבוק כחול-בHIR מבזוק מגבו. בצפון זהו השלדג הכהול הקטן היהודי. בדרום ובצפון ההימלאיה באסיה, באירופה, אפריקה ובדרום-מזרח אסיה עשויים להתבלבל ביניהם ובין שישה שלדים כחולים ואדמוניים. אחרים, אולם הטלאי האדמוני באוזניו מבידיל אותו מן השאר השלדג הגמדוי אינו שר. קריית המוף כוללת שriskה קצרה וחדה, החזרת על עצמה פעמיים או שלוש. במצב של התרגשות וחרדה הוא משתמש קרייה קצרה

הפוצה וบทוי אידול:

זה מין מקנן. וצפון אפריקה אסיה, תפוצתו של השלדג הגמדוי משתרעת על פני אירופה שתפוצתו נרחבת באזורי אירואסיה, אולם בצפון אפריקה הוא מבקר בעיר בחורף, אף על שלדג זה מאלס נחלים באזוריים ממוגנים. ותוניסיה פי שהוא מקנן נדיר בחופי מרוקו ונהרות צלולים, רדודים ובעל זרימה איטית, וגדות אגמים בעלי צמחייה עבותה. הוא מבקר לעיתים תכופות בסביבי שיחים ובצמחייה נמוכה בעלי ענפים המזדקרים מעל המים, מהם הוא צד. בחורף הוא נמצוא קרוב יותר לחופים. לרוב הוא ניזון בשפכי נהרות או בנמלים או לאורך חופים סלעיים. האוכלוסייה הטרופית נמצאת בסביבת נהרות בעלי ובביביות זרימה איטית, בנחלי המנגרוב.

זהו ממד חשוב למכבה של, השלדג הגמוני הוא מין חשוב במערכות האKİולוגיות הצפיפות הגבוהה של עופות מתרבים נמצאו. אוכלוסייה בעלי חיים של המינים המתוקים בסביבה של מים צלולים המאפשרים ראות אופטימלית של הטרפף, ועצים או שיחים על הגדרות. אゾורי מהיה אלו הם גם בעלי אינטלקט הגבוה ביותר של מים, כך שנוכחות של דגים אלו מאשרים את יכולות המים. אמצעים המשפרים את זרימת המים עשויים לשבש את אזור מהיה זה, במיוחד הצלפותן של גדות טבעיות בגבולות מלאכותיים. אלו מפחיתים משמעותית את אוכלוסיית הדגה, דו-חיים וזוחלים מיימיים, ועופות החיים בגדות וחופים אלה.

מין זה הוא תושב באזורי שיטים מותן לאורך כל השנה, אף חיב לנדוד לאחר הריבוי מסוירם בעלי חורפים קופאים וארוכים. רוב השלדים הגמוניים חורפים בתוך או לאפריקה החלקים הדרומיים של אוזרם, אף מספרים קטנים יותר את הים התיכון אל דרום אסיה. הם נודדים בעיקר בלילה, וכך נודדים מעלה הררי מלזיה חייבים לנדוד לפחות 3,000 ק"מ מארציהם הקינון לאזורי שביהם הם מתרבים סיביריים. חורפים

תזונה:

השלדג הגמוני צד מענה 1–2 מטר מעל המים, מהגדה או מעמדה אחרת, המקור מצבייע לכיוון שהוא תר אחר טרפו. הוא מניד את ראשו מטה ומעלה כshawa מזון כדי להעניק את המרחק, והוא כולל בתיליות מטה כדי להעניק את גודל הטרף, בדרך כלל לא יותר עמוק 25 ס"מ מתחת לפניו המים. הכנפיים פותחות מתחת למים ועיניו הפקוחות בעת ציד מתחת למים הנקרא מוגנות באמצעות עפוף שלישי שקוף שמנגן על הקרנית הוא מתرومם חזקה מעל המים, מקורו (Nictitating membrane). "קרום מצטוץ" תחילתה, ועף חזקה לענף התצפית שלו. על הענף השלדג משפר אהייזה בדג עד שימושו לאירכו ובולע אותו מכיוון ראשו. פעמיים ספורות בכל יום השלדג יפלוט כדור צנפה של עצמות דג ושאריות אחרות בלתי מעוכלות.

המזון הוא דגים בגודל של 12.5 ס"מ אורך, אך האורך הממוצע הוא 2.3 ס"מ. כ-60% מתזונתם הוא דגים אך שלדג זהצד גם חרקים מיימיים כולל חסילוני מים מתוקים סרטנים, מים, ובחורף והיפושים של שפיריות כגן וחלים.

ilan nissim moriya

Discus.co.il ©

Discus.co.il ©

שלדג לבן-חזה:

מאפיינים

אדום מוקשו, גדול ראשו. אורכו הממוצע הוא של שלדג לבן-חזה כ-28 סנטימטרים וגורנו לבנים חזהו, בוהק ירוק-גונו כחול קצר. לגבו, לזנבו ולרוכב כנפיו וארכד, זונבו ושראר גופו חום.

בمزורה עד לפיליפינים, במערב והמזורה התיכון של שלדג לבן-חזה נפוץ מאזור הבלקן. ניתן אחרים, לבן-חזה מצוי גם באזוריים שאינם בקרבת מקווי מים בניגוד למיני שלדג, חקלאיים אך גם בקרבת שדות, וביצות למוצאו באזורי בריכות דגים לבן-חזה נפוץ ביותר בצפון הארץ ובמרכזו, והחל בישראל. בשדות בר באזורי חורשה משנות ה-80 נחזה גם באזורי חקלאיים בנגב.

מחקרים שונים השלdeg ניזון מגוון גדול של טרף. בין השאר ניזון ממיני רכיכות ישנן עדויות כי הוא ניזון לעיתים גם מציפורים קטנות. ודוחים לטאות, מדגים (ראה תמונה בקישורים היצוניים) ומכרסמים.

כשבדרך כלל הטרייטוריה משותפת לזוג פרטלים (זכר, לבן-חזה הוא עוף טרייטורייאלי ונקבה). מנגן במחילות באורך של כ-50 סנטימטרים אותו הוא חופר בגדיות מקווי מים או כדריות ולבנות. שני ההורים נע בין ארבע לשבע ביצים גודל התטולה. עפר בתיליו ולאחר מכן הגוזלים בוקעים מן הביצים, דוגרים לסרוגין במשך 19 יום בממוצע בקרוב הגוזלים. הגוזלים מתה-תזונה נוספת לאחר שהתנתקו מהקן נפוץ מותם כעדרים ועירומים. בין בקיעת ביצה אחת לאחרת יתכננו הפרשי זמן כשבהם עיורדים בקרב הגוזלים. הגוזלים מתח-תזונה נוספת. בין בקיעתם לפריחתם מהקן פורחים מהקן שבועות לאחר פריחתם, בטרם יהיו בוגרים דיים לה חיים עצמאיים.

הרבה. קולו חזק וצוחני והוא נוהג להשמעו מנוקודות לבן-חזה מאופיין בקולניותו גבוחות או בולטות בשטח, בעיקר בעת החיזור.

